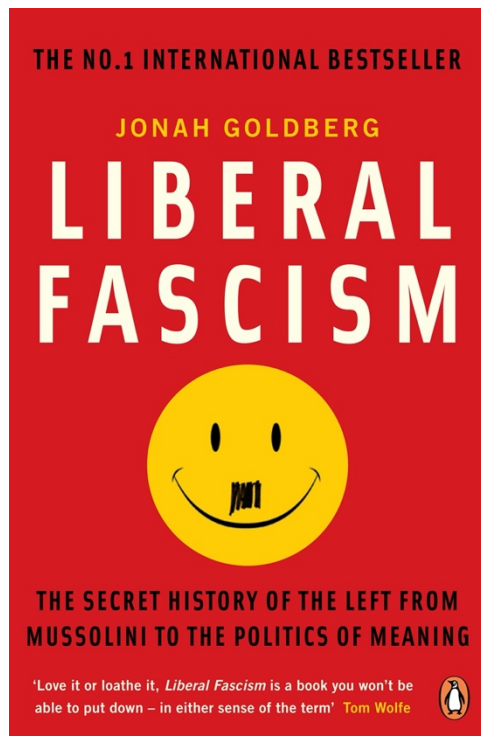




ALAPJOGOKÉRT  
KÖZPONT

Központi könyvaudit

# „A baloldal elhallgatott történelme”



Az Alapjogokért Központ  
összefoglalója

Jonah Goldberg:  
Liberálfasizmus c. könyvéről

## „A baloldal elhallgatott történelme”

Az Alapjogokért Központ összefoglalója Jonah Goldberg, Liberálfasizmus c. könyvéről.

Ebben az összefoglalóban Jonah Goldberg amerikai politikai elemző, a *Suicide of the West* című könyv szerzőjének egy korábbi művét, a *Liberálfasizmus* című könyvet tekintjük át.

Ebben a könyvben Jonah Goldberg alaposan megvizsgálja a fasizmus alapvető jellemzőit, és rámutat, hogy annak jóval több közös vonása van a progresszivitásra épült mai baloldallal, mint azt elsőre gondolnánk. Gyakorlatilag nincs ma olyan jobboldali közszereplő, akit a baloldal ne nevezett volna fasisztának, vagy nácinak. Az elmúlt években szinte kisajátították a fasiszta bélyeg használatát, és gyakorlatilag minden jobboldali személyre válogatás nélkül használják.

A fasizmus definíciójával kapcsolatban még a szakértők között sincs megegyezés. Stanley G. Payne, akit sokan a fasizmus legfontosabb élő kutatójának neveznek azt írja: „A huszadik század végén valószínűleg a fasizmus marad a leghomályosabb a fontos politikai kifejezések közül.” Ennek ellenére a fasizmust a baloldal úgy használja szitokszóként mintha teljesen tisztában lenne, hogy miről is beszél.

A könyv első két fejezetében Goldberg amellet érvel, hogy Mussolini fasizmusa és Hitler diktatúrája egyaránt a baloldalhoz tartozott és erős hatással volt rájuk a szocializmus, valamint a francia forradalom eszméi.

Nem csak Mussolini fasizmusára, hanem a bal oldal egészére nagy hatást gyakorolt George Sorel mítoszelmélete, amely alapján „a mítoszok olyan mesterséges alkotások, melyeket azért találnak ki, hogy valóságosnak tűnjenek azok a remények, amelyek az embereket inspirálják mindennapi tevékenységük során”. Mussolini így nyilatkozott 1932-ben: „A hit, nem pedig az érvek mozgatják a hegyeket. Az értelem fontos, de ez sosem lenne képes megmozgatni a tömegeket”. Nem az számít, hogy a mítosz igaz e, hanem hogy higgyenek benne. Eszerint a jó cél érdekében helye van a hazugságnak.

Goldberg definíciója szerint „a fasizmus az állam vallása”. A fasizmus célja, hogy folyamatos válságokat generáljon, amelyek felhatalmazzák az államot a nagyszintű beavatkozásra, és a társadalom formálására.

Eszerint a társadalom egészének egyfajta spirituális egységben kell együtt munkálkodnia az állam által kitűzött közös célok elérése érdekében: „Minden az államon belül, semmi az államon kívül”. Ehhez a leghatékonyabb eszköznek a társadalom és a politikai élet militarizálását tekintették. Ez az eszme azonban kultúránként eltérő módon jelent meg.

Az amerikaiak hajlamosak azt gondolni, hogy immunisak a fasizmusra, azonban ott is van múltja. Ezt mutatja be Goldberg a könyv második felében. Az író szerint az amerikai fasizmus összefonódik azzal a törekvéssel, hogy Amerikát europánizálják. Ez az amerikai fasizmus azért látszik igen különbözőnek európai társaitól, mert számos tényező (földrajzi méret, etnikai

sokféleség, jeffersoni individualizmus, erős liberális hagyomány stb.) mérséklően hatott rá. Ezt a „kedvesebb” fasizmust nevezi „liberálfasizmusnak”, ami alapvetően baloldali volt, és az is maradt.

Azt a mozgalmi ideológiát, amit Itáliában fasizmusnak, Németországban nemzetszocializmusnak neveztek, Amerikában progresszívnek hívták. A progresszívek hittek az eugenetikában, imperialisták voltak, és meg voltak győződve arról, hogy az állam a tervezés és nyomásgyakorlás eszközével képes létrehozni egy tiszta fajt, és megteremteni az „új ember” társadalmát. A vallást a politika eszközének hitték, miközben igazi vallásuk a politika volt.

Az 1890-es évektől az I. Világháborúig mindenki számára nyilvánvaló volt, hogy az amerikai progresszívek ugyanazt a harcot vívják, mint a különféle európai szocialista és „új liberális” mozgalmak. Meglepő módon az amerikai gondolkodásmódra Németország gyakorolta a legmélyebb hatást. Woodrow Wilson is Bismarck jóléti társadalmát vizsgálva jutott arra a meggyőződésre, hogy a társadalom a tervezői által alakítható.

Az 1920-as években nyugaton, a progresszívek egyfajta vallási jellegű ébredést hoztak létre, amikor észrevették, hogy az ember „kiragadta a történelem gyeplőjét Isten kezéből.” Ez a világméretű mozgalom számos kísérletben öltött testet, mivel a tudomány lett az új szentírás, a tudományt pedig csak kísérleteken keresztül lehet művelni.

Amerikában a fasiszta jellemzőkkel bíró progresszív ideológia Wilson után Franklin Delano Rooseveltt (FDR) „New Deal” programjában ismerhető fel. Goldberg szerint ezt a vonalat képviselte Kennedy, és Clinton egyaránt.

Azt az író is elismeri, hogy a liberálfasizmus sok tekintetben eltér a klasszikus fasizmustól, mivel más táptalajon nőttek, de érzelmi vagy ösztönös impulzusaik egyesítik őket: ilyen a közösség keresése, a politikán „túljutás” igénye, az ember tökéletesíthetőségébe és a szakértők tekintélyébe vetett hit, az ifjúság szépségének mániája, a cselekvés kultusza, s hogy szükség van egy mindenható államra, amely a nemzet vagy a világ szintjén koordinálja a társadalmat. És mindenekelőtt közös bennük az a hit, hogy ügyes barkácsolással megvalósítható egy utópisztikus állam, amely egy jobb világba vezet.

Az író még véletlenül sem állítja, hogy minden liberális fasiszta lenne. Azt sem állítja, hogy a konzervatívok között ne jelennének meg ilyen jelenségek. Ehelyett arra figyelmeztet, hogy még a legjobbak sem immunisak a totalitárius kísértéssel szemben.

## Fasizmus, az állam vallása

„Téves minden, amit a fasizmusról tudsz”. Ez a címe Jonah Goldberg könyve bevezetőjének. Kevés olyan szó van, amellyel oly szabadon dobálóznának, mint a fasizmus kifejezése. Még maguk a szakértők között sincs megegyezés a fasizmus definíciójával kapcsolatban. Stanley G. Payne, akit sokan a fasizmus legfontosabb élő kutatójának neveznek azt írja: „A huszadik század végén valószínűleg a fasizmus marad a leghomályosabb a fontos politikai kifejezések közül.”

Ennek ellenére a baloldal úgy tesz, mintha pontosan tisztába lenne a szó jelentésével. Furkósbotként használják, hogy megbélyegezzék azokat, akikkel nem értenek egyet. Végére is egy fasisztát senkinek nem kell komolyan vennie.

Gyakorlatilag nincs ma olyan jobboldali közszereplő, akit ne nevezett volna fasisztának, nácinak a baloldal. A „fasiszta” az „eretnek” modern formájává vált. A fasiszta mellett más szavakat is használnak, mint a „rasszista”, „szexista”, „homofób” vagy „keresztény fundamentalista”, azonban egyiknek sem ennyire rugalmas a jelentéstartalma. George Orwell már 1946-ban így írt róla: **„A fasizmus szónak manapság nincs más jelentése, mint hogy valami nem kívánatosat jelöl.”**

**Mégis valamilyen definíciót meg kell határoznunk. Goldberg szerint „a fasizmus a kereszténység helyett az istenített állam és a nemzet, mint organikus közösség új vallását kínálta”.** Annyiban totalitárius, hogy mindent politikai jellegűnek tekint, és szerinte a közjó érdekében az állam minden lépése jogos. Ez a nemzetközi elképzelés országonként és kultúránként más-más néven és köntösben jelent meg – ez az egyik oka amiért oly nehéz meghatározni.

Goldberg azt állítja, - és ez egyben könyvének fő üzenete is, - hogy a progresszivismuson épült mai liberalizmus a fasizmus leszármazottja és megnyilvánulása.

## Mussolini, a fasizmus atyja és a baloldali Hitler

A könyv első két fejezetében Goldberg amellet érvel, hogy Mussolini fasizmusa és Hitler egyaránt a baloldalhoz tartozott és erős hatással volt rájuk a szocializmus, valamint a francia forradalom eszméi.

Amikor fasizmusról beszélünk, a legtöbbeknek az olaszországi vezető, Mussolini képe jelenik meg, azt azonban már kevesen tudják, vagy merik elismerni, hogy Mussolini eredetileg szocialista volt. Akkor szakított a szocialista párttal, amelynek 12 éven át volt tagja, amikor rájött, hogy a nemzetközi szocializmus helyett a nemzeti szocializmus hatékonyabb: a nemzet fontosabb, mint az osztály. A Duce (Vezér) nevet nem fasisztaként, hanem a szocialisták vezetőjeként kapták. **A szocializmus elsősorban osztályok alapján határozza meg az embereket. A fasizmus első sorban nemzetiség, másod sorban pedig osztályok alapján.** Maga a Náci kifejezés is a nemzeti szocialista kifejezésből jött létre.

Gyakran igyekeznek a fasizmust úgy beállítani, mintha a kommunizmus ellentéte lenne, és egymással harcoltak volna. **Ezzel szemben Goldberg azt állítja, hogy jóval több hasonlóság volt közöttük, mint különbség. A konfliktusaikat gyakran pont az okozta, hogy ugyanazt a baloldali szavazótábort célozták meg.**

A Mussolini fasizmusának, és Hitler náciizmusának szocialista elemeivel szemben történő kritikára a liberálisok általában a holokauszttal való érveléssel válaszolnak: „Hogyan lehet a náciizmussal kapcsolatosan a szocializmushoz való viszonyát kiemelni, ahelyett, hogy arról beszélünk, hogy milyen borzalmakat hajtott végre a holokauszttal.” Azt mondják, hogy azért van rendben, hogy a konzervatívokat nácinak és fasisztának nevezzék, mert ők a „fontos dolgokban” hasonlítanak rájuk. Nem fontos ezen eszmék szocialista kötődése, mivel a náci népirtó gyilkosok voltak, és az amerikai konzervatívokat is annak tartják. Ezek a vádak természetesen nem állják meg a helyüket, ezért kell fellépni ellenük.

Goldberg szerint természetesen mindannyian egyetértünk azzal, hogy a holokauszt a modern történelem egyik legszörnyűbb eseménye volt, amelynek soha nem szabad megismétlődnie. **Viszont a szocializmus nevében több embert gyilkoltak meg, mint a fasizmus vagy nácizmus alatt (a kommunizmus fekete könyve alapján 94 millió embert öltek meg). Ennek ellenére, míg a fasizmus vagy a nácizmus (érthető módon) szitokszónak számít, addig a szocializmus egyre nagyobb és nagyobb népszerűségnek örvend.**

## George Sorel mítoszelmélete

George Sorel mítoszelmélete nagy hatást gyakorolt Mussolini fasizmusára és a baloldal egészére. Sorel azt mondta „a mítoszok olyan mesterséges alkotások, melyeket azért találnak ki, hogy valóságosnak tűnjenek azok a remények, amelyek az embereket inspirálják mindennapi tevékenységük során”. Mussolini így nyilatkozott 1932-ben: **„A hit, nem pedig az érvek mozgatják a hegyeket. Az értelem fontos, de ez sosem lenne képes megmozgatni a tömegeket”. Nem az számít, hogy a mítosz igaz e, hanem hogy higgyenek benne. Eszerint a jó cél érdekében helye van a hazugságnak.**

Sorel véleménye szerint Marx Tőke című műve szó szerint véve nem sokat ér. Marx írásai csak akkor nyernek értelmet, ha az olvasó prófétaként tekint rá, nem pedig politológusként. Egy mondatként úgy lehetne Sorel mítoszelméletét összefoglalni, hogy **„a hazugság elfogadható az igazságosság érdekében”.**

Hitler az olasz fasizmusnak - pontosabban a már említett francia és orosz forradalomnak köszönhetően - ismerte fel az eszmék mozgósító erejét. Az adott eszme konkrét tartalma másodrendű kérdés volt.

**Sorel másik meggyőződése, - amelyben Lenin és Mussolini egyaránt osztozott -, az volt, mely szerint egy sikeres forradalomhoz elengedhetetlen egy maroknyi radikális értelmiségi, akik erőszak szításával, a liberális intézmények aláásásával alakítják a „forradalmi öntudatot”.**

Amennyiben azt állítjuk, hogy Mussolini Sorel vállán állt, akkor azt is tudnunk kell, hogy Sorel két fő tanítómestere Rousseau és Robespierre voltak. Sorel tanításának gyökerei a 18. századi romantikus nacionalizmusig, illetve Jean-Jacques Rousseau filozófiájáig nyúlnak vissza. Ezt azért tartja fontosnak az író, mivel kijelenthető, hogy **a francia forradalom volt az első totalitárius forradalom, az olasz fasizmus, a német nácizmus és az orosz kommunista forradalom spirituális modellje.** Az első mintájára ezek mindegyikében az értelmiségiek a kereszténységet egy politikai vallással akarták felcserélni, melyben a „népet” dicsőítik, melyben az új vallás felkent papjai a forradalom élharcosai, és amelyben korlátozzák az egyének jogait.

**A fasizmus a kereszténység megvetése mellett mással is tartozik a francia forradalomnak. Robespierre éppúgy felismerte, mint Sorel és követői, hogy az erőszak olyan összekötő erő, amely a forradalom szolgálatába állítja a tömegeket.**

## Fasiszta jelenségek az Egyesült Államokban

A könyv második felében az író áttér Amerikára, és a kevésbé ismert amerikai fasizmus történelmére. Az amerikaiak hajlamosak azt gondolni, hogy immunisak a fasizmusra. Az író

szerint az azonban ott is van múltja, amely összefonódik azzal a törekvéssel, hogy Amerikát europeanizálják. Ez az amerikai fasizmus azért látszik igen különbözőnek európai társaitól, mert számos tényező (földrajzi méret, etnikai sokféleség, jeffersoni individualizmus, erős liberális hagyomány stb.) mérséklően hatott rá. **Ezt a „kedvesebb” fasizmust nevezi Goldberg „liberálfasizmusnak”, ami alapvetően baloldali volt, és az is maradt.**

Azt az író is elismeri, hogy a liberálfasizmus sok tekintetben eltér a klasszikus fasizmustól, mivel más táptalajon nőttek, de érzelmi vagy ösztönös impulzusaik egyesítik őket: ilyen a közösség keresése, a politikán „túljutás” igénye, az ember tökéletesíthetőségébe, és a szakértők tekintélyébe vetett hit, az ifjúság szépségének mániája, a cselekvés kultusza, s hogy szükség van egy mindenható államra, amely a nemzet vagy a világ szintjén koordinálja a társadalmat. **És mindenekelőtt közös bennük az a hit, hogy egyes barkácsolással megvalósítható egy utópisztikus állam, amely egy jobb világba vezet.**

Goldberg szerint az I. Világháború folyamán az Egyesült Államok, bár csak átmenetileg, de egy fasiszta országgá vált. A nyugati világban a totalitarizmus nem Olaszországban vagy Németországban jelent meg elsőként, hanem az Amerikai Egyesült Államokban Woodrow Wilson alatt. Ebben az időszakban létrehozták az első propagandaminisztériumot, ezrével bántalmazták és vetették börtönbe a politikai foglyokat, pusztán az eltérő véleményük miatt, lapokat, folyóiratokat zártak be a kormány kritizálása miatt.

Az államilag szentesített erőszakra, a másképp gondolkodók eltávolítására, a hűségeskükre és az ellenségek listájára mind sor került Amerikában. Ráadásul mindez a liberálisok műve volt. **„Egyszerű a válasz arra, hogy Mussolini és Lenin kísérletei miért voltak oly vonzóak számos progresszív számára: saját képüket látták európai tükörben.”**

A fasizmus lényege, hogy a társadalom egészének egyfajta spirituális egységben kell együtt munkálkodnia az állam által kitűzött közös célok elérése érdekében: **„Minden az államon belül, semmi az államon kívül”**. Ehhez a leghatékonyabb eszköznek a társadalom és a politikai élet militarizálását tekintették.

Azt a mozgalmi ideológiát, amit Itáliában fasizmusnak, Németországban nemzetszocialistának neveztek, Amerikában progresszivizmusnak hívtak. A progresszívek hittek az eugenetikában, imperialisták voltak, és meg voltak győződve arról, hogy az állam a tervezés és nyomásgyakorlás eszközével képes létrehozni egy tiszta fajt, és megteremteni az „új ember” társadalmát. A vallást a politika eszközének hitték, miközben igazi vallásuk a politika volt.

## Azonos szellemi források

A progresszivizmus és a fasizmus is nemzetközi mozgalom volt, amelyek országonként más-más formában jelentkeztek, de ugyanabból a szellemi forrásból táplálkoztak. Az 1890-es évektől az I. Világháborúig mindenki számára nyilvánvaló volt, hogy az amerikai progresszívek ugyanazt a harcot vívják, mint a különféle európai szocialista és „új liberális” mozgalmak. Sokan nem tudják, de az amerikai gondolkodásmódra Németország gyakorolta a legmélyebb hatást. Amikor megalakult az Amerikai Gazdasági Szövetség, hat legfőbb vezetője közül öten Németországban végeztek. Woodrow Wilson is Bismarck jóléti társadalmát vizsgálva jutott arra a meggyőződésre, hogy a társadalom a tervezői által alakítható.



**Bismarck megadta az embereknek mindazt, amit a választásokon követelnének, ezzel a középosztályt az államtól tette függővé.** Ebből a középosztály azt tanulta meg, hogy a felvilágosult kormány nem a demokrácia terméke, hanem annak alternatívája. Ez a logika, - amely annyira vonzotta a progresszíveket - alig egy generációval később katasztrofális következményekkel járt.

Az 1920-as években nyugaton, a progresszívek egyfajta vallási jellegű ébredést hoztak létre, amikor észrevették, hogy az ember „kiragadta a történelem gyeplőjét Isten kezéből.” Ez a világméretű mozgalom számos kísérletben öltött testet, mivel a tudomány lett az új szentírás, a tudományt pedig csak kísérleteken keresztül lehet művelni. **Ennek a korszaknak volt a két nagy kísérlete az olasz fasizmus, és az orosz bolsevizmus, amelyeket a kor progresszívjei összekapcsolódó jelenségekként értelmeztek, és lelkesedéssel dicsőítettek.** Wilson után Franklin Delano Roosevelt (FDR) is hasonló irányt képviselt a ma oly népszerű „New Deal” által.

A társadalmi szervezők számára a háború fő vonzerejét nem a hódítás vagy a halál adja, hanem a mozgósítás. FDR megválasztásával azok a progresszívek kerültek vissza a hatalomba, akik korábban a hadiszocializmus útján vélték újjáépíteni Amerikát. A korai New Deal szinte minden programja az I. Világháborúban született háborús politikában, háborús gazdaságban gyökerezett. Talán J.T. Flynn, a New Republic újságírója fogalmazta meg legjobban az 1930-as években, FDR politikáját. Ezt írja a New Dealről: **„Válságban született, válságokban él, és képtelen túlélni a válságos kort. Természeténél fogva, ha fenn akar maradni, évről évre új válságokat kell teremtenie.”** Goldberg szerint ezt a vonalat képviselte később Kennedy, majd Clinton is.

## **Az eugenetika liberális múltja**

Goldberg szerint nincs még egy olyan ügy, amelyben a modern liberálisok annyira felvilágosultnak éreznék magukat, mint a faji hovatarozásé. Ugyancsak nincs még egy olyan vitatott téma, amelynek kapcsán gyorsabban jutnának arra a következtetésre, hogy a liberális ortodoxiától való eltérés a lopakodó fasizmus jele.

Az amerikai jobboldalt szüntelenül felszólítják, hogy vállalja magára az ország történelmének legsötétebb fejezeteit. **A liberális oldal ezzel szemben hajlamos elhallgatni és letagadni múltját. Az egyik ilyen az eugenetika iránti rajongás volt, amelyet utólag egyszerűen nemlétezőnek nyilvánítottak.**

Az amerikai és európai progresszívek szenvedélyesen üdvözölték a fajnemesítést, amelyet sokan a „társadalmi kérdésre” adott egyetlen helyes válasznak tekintettek. A 20. század elején a nyugati értelmiségiek szembe fordultak a 19. század dogmaival, és úgy érezték tudják mit kell tenni ahhoz, hogy az emberiséget eljuttassák az utópia napsütötte fennsíkjára. Ebbe jól illeszkedett a fajnemesítés gondolata, amely alapján a nemzetet testként elemezték, a betegségeket pedig tudományos módszerekkel kívánták „gyógyítani”. **Ez alól a gondolat alól Amerika sem volt kivétel. A legfontosabb progresszív programok közül az alkoholtilalomtól a születésszabályozási mozgalomig sokat ez a törekvés éltetett.**

## **Konklúzió**

A könyvben Jonah Goldberg mellett érvel, hogy a **liberalizmus forrása a 20. századi progresszizmus volt, aminek viszont közösek a gyökerei az európai fasizmussal.** A fasizmust úgy

határozza meg, mint „egy olyan nemzetközi mozgalom vagy esemény, mely országonként különböző módokon, a nemzeti kultúrák sajátosságainak megfelelően jelent meg. Eszerint a progresszizmus a totalitarizmus enyhébb változata, mely ugyan szintén nacionalista és militarista, de elhivatottsága és szemléletmódja sokkal jobban illeszkedett az amerikai kultúrához. Tömören megfogalmazva: a progresszizmus egyfajta liberális fasizmus.

A konzervativizmussal szemben, a liberalizmust nem érdekli saját szellemtörténete. Természetesen minden irányzatnak megvannak a történelmi melléfogásai, tévedései, azonban ahhoz, hogy ezeknek a hatása alól ki tudjon szabadulni, nem hallgathatja el őket, hanem tudatában kell lennie létezésüknek. A baloldal fasizmus iránti rajongásával ezt nem tette meg.

Azt az író is elismeri, hogy a liberálfasizmus sok tekintetben eltér a klasszikus fasizmustól, mivel más táptalajon nőttek, de érzelmi vagy ösztönös impulzusaik egyesítik őket: ilyen a közösség keresése, a politikán „túljutás” igénye, az ember tökéletesíthetőségébe és a szakértők tekintélyébe vetett hit, az ifjúság szépségének mániája, a cselekvés kultusza, s hogy szükség van egy mindenható államra, amely a nemzet vagy a világ szintjén koordinálja a társadalmat. És mindenekelőtt közös bennük az a hit, hogy egyes barkácsolással megvalósítható egy utópisztikus állam, amely egy jobb világba vezet.